

КОБИЛИНСЬКА І. М.,
аспірант кафедри міжнародного
публічного права
(Київський національний торговельно-
економічний університет)

УДК 341.45

ВИКОНАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЙ ДИПЛОМАТИЧНИМИ ПРЕДСТАВНИЦТВАМИ І КОНСУЛЬСЬКИМИ УСТАНОВАМИ В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті розглянуто і проаналізовано особливості та типові труднощі виконання процесуальних дій під час кримінального провадження дипломатичними представництвами та консульськими установами. Особливу увагу приділено дослідженню системи дозволених кримінальних процесуальних дій, строків і порядку їх проведення. Висвітлено недоліки правової регламентації виконання кримінальних процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами відповідно до міжнародних актів та національного законодавства України, розроблено пропозиції щодо їх усунення.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, міжнародна правова допомога, кримінальне провадження, дипломатичне представництво, консульська установа, процесуальні дії, сторона, що запитує, запитувана сторона, запит.

В статье рассмотрены и проанализированы особенности и типичные трудности проведения процессуальных действий в ходе уголовного производства дипломатическими представительствами и консульскими учреждениями. Особое внимание уделено исследованию системы разрешенных уголовных процессуальных действий, сроков и порядка их проведения. Освещены недостатки правовой регламентации выполнения уголовных процессуальных действий дипломатическими представительствами и консульскими учреждениями в соответствии с международными актами и национальным законодательством Украины, разработаны предложения по их устранению.

Ключевые слова: международное сотрудничество, международная правовая помощь, уголовное производство, дипломатическое представительство, консульское учреждение, процессуальные действия, запрашивающая сторона, запрашиваемая сторона, запрос.

The peculiarities and typical difficulties of conducting procedural actions during the criminal proceedings by diplomatic representations and consular offices are considered and analyzed in the article. Particular attention is paid to the investigation of the system of permissible criminal procedural actions, the timing and order of their conducting. The shortcomings of legal regulation of criminal procedural actions by diplomatic representations and consular institutions in accordance with international acts and national legislation of Ukraine are elucidated, proposals for their elimination are worked out.

Key words: international cooperation, international legal assistance, criminal proceedings, diplomatic representation, consular office, procedural actions, requesting party, requested party, request.

Вступ. Генезис інституту міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження свідчить про те, що його сучасне нормативне регулювання в міжнародному праві є результатом консолідації зусиль багатьох держав щодо боротьби зі злочинністю, усвідомлення ступеня небезпечності цього соціального явища на міжнародному рівні і необхідності вжиття швидких та радикальних заходів для протидії йому. Сьогодні низка міжнародних договорів регламентує різні види міжнародної правової допомоги, які з урахуванням потреб правозастосовної практики у сфері боротьби із сучасними формами злочинності дозволяють здійснювати ефективне співробітництво. Незважаючи на стабільну і всеохоплюючу співпрацю держав у галузі міжнародного кримінального правосуддя, не можна говорити про довершеність розроблення норм, що регламентують виконання процесуальних дій у кримінальному провадженні дипломатичними представництвами і консульськими установами.

У вітчизняних напрацюваннях окреслене питання комплексно не вивчалось. У своїх працях Ю.О. Решетов, О.І. Полторак, І.І. Лукашук, Г.В. Ігнатенко, Г.В. Рось, М.І. Смирнов, Н.А. Зелінська, П.І. Гришаєв, Ю.М. Черноус, А.В. Підгородинська й інші вітчизняні і закордонні науковці здебільшого розглядали питання виникнення і розвитку міжнародного кримінального права, його джерел і принципів, питання міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю та його форм, особливостей застосування норм міжнародного кримінального права через внутрішньодержавне правосуддя та через міжнародні кримінальні трибунали тощо.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення проблем реалізації міжнародних та вітчизняних норм дипломатичними та консульськими установами під час здійснення процесуальних дій у межах кримінального провадження.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей вчинення процесуальних дій у кримінальному провадженні за участі дипломатичних представництв і консульських установ, висвітлення науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення правової регламентації їх здійснення, усунення суперечностей і недоліків кримінального процесуального законодавства України з окресленої тематики.

Результати дослідження. Більшість держав у практичній діяльності з переслідування осіб, які скоїли кримінальні правопорушення, постає перед необхідністю співпраці з іншими державами. Актуальність такої співпраці постійно зростає у зв'язку з інтернаціоналізацією злочинності. Для її забезпечення країни зобов'язуються надавати, відповідно до міжнародних договорів, якнайширшу взаємну допомогу. І навіть за відсутності міжнародних договорів між державами має діяти принцип взаємності, який реалізується дипломатичним шляхом. У практичній діяльності все частіше трапляються випадки, коли до міжнародних правових відносин у сфері кримінального провадження залучаються такі інститути, як дипломатичні представництва і консульські установи. Їхній правовий статус регламентований Віденською конвенцією про дипломатичні відносини від 18 квітня 1961 р., Віденською конвенцією про консульські відносини від 24 квітня 1993 р., а також національним законодавством держав. Зокрема, в Україні – Конституцією України, Положенням про дипломатичне представництво України за кордоном, Положенням про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні та ін.

Загалом система джерел права, що регулюють питання надання міжнародної правової допомоги під час кримінального провадження, складається із загальноправових принципів міжнародного права, міжнародно-правових звичаїв, міжнародних договорів та національного законодавства держав. Значну вагу в наведеній системі джерел права становлять правові позиції, сформульовані в рішеннях і резолюціях міжнародних органів та організацій, наприклад, резолюціях Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). Здійснення міжнародного співробітництва під час кримінального провадження також повинно відбуватися у суворій відповідності з вимогами міжнародних договорів у сфері прав людини, насамперед Загальної декларації прав людини 1948 р., Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. тощо.

Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 541 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України, міжнародну правову допомогу варто розуміти як проведення компетентними органами однієї держави процесуальних дій, виконання яких необхідне для досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою [1]. Процесуальні дії – це дії учасників кримінального провадження, які передбачені та регламентовані кримінальним процесуальним законодавством, спрямовані на збирання, перевірку або використання доказів у кримінальному провадженні [2, с. 5]. Ю.В. Терещенко зазначає, що ознаками будь-яких процесуальних дій є: забезпечення дотримання прав і законних інтересів учасників процесу; проведення на всіх стадіях кримінального процесу; виключення процесуального примусу; відсутність спрямування на забезпечення процесу доказування; створення необхідних умов для провадження основних слідчих дій, що пов'язані з отриманням доказової інформації; здійснення всіма учасниками процесу; опосередкованість діяльності слідчого (надати документи, виконати доручення тощо); незастосування технічних засобів (їхні результати фіксують у дорученні, клопотанні тощо) [3, с. 174].

Кримінальні процесуальні дії за участі дипломатичних представництв і консульських установ характеризуються деякими особливостями: суб'єктним складом (компетентні органи держав, які уповноважені на міжнародне співробітництво); фактичним складом (провадження процесуальних дій на території запитуваної держави); метою (сприяння здійсненню досудового розслідування, судового розгляду або для виконання вироку, ухваленого судом іншої держави або міжнародною судовою установою). Порівняно із загальним порядком провадження ці особливості також стосуються законодавства, яким регулюються вказані кримінальні процесуальні відносини, переліку дозволених процесуальних дій і строків їх провадження, особливого порядку передачі матеріалів розслідування тощо.

Основними правовими джерелами, на яких базується вчинення процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами, для країн-учасниць Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД) є Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 р. (далі – Мінська конвенція) та Протокол до Конвенції від 28 березня 1997 р. [4], а для більшості країн Європи – це Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах від 20 квітня 1959 р., Додатковий протокол до Конвенції від 17 березня 1978 р. та Другий додатковий протокол від 8 листопада 2001 р. [5]. Згідно із вказаними правовими документами, визначено порядок відносин між договірними сторонами, обсяг правової допомоги, зміст і форму доручень та інших процесуальних документів, порядок їх виконання тощо.

Варто зазначити, що в міжнародному співробітництві під час кримінального провадження беруть участь такі суб'єкти, як сторона, що запитує, запитувана сторона та компетентний орган. Зокрема, стороною, що запитує, є держава, компетентний орган якої звертається з офіційним письмовим зверненням (дорученням, запитом, клопотанням тощо) [5]. Запитувана сторона – держава, до компетентного органу якої направляється такий документ. Наприклад, відповідно до ст. 541 КПК України, таким документом є запит [1]. Компетентним органом визнається орган, що здійснює кримінальне провадження, який звертається із запитом або який забезпечує виконання запиту про надання міжнародної правової допомоги (п. 7 ч. 1 ст. 541 КПК) [1]. У разі ухвалення рішення про направлення запиту компетентний орган однієї держави (сторони, що запитує) надсилає запит уповноваженому органу іншої держави (запитуваної сторони) безпосередньо або дипломатичним шляхом.

Запит про міжнародне співробітництво – це оформлене згідно з вимогами відповідного чинного міжнародного договору, а за його відсутності – згідно із законодавством держави, офіційне письмове звернення, підготовлене органом, який здійснює кримінальне провадження, або іншим уповноваженим органом, до відповідного іноземного органу, де висловлено прохання про вчинення процесуальних дій. З огляду на суттєві відмінності кримінального процесу різних держав, таке прохання може мати іншу назву, структуру та зміст, однак такі документи складаються органом, який здійснює кримінальне провадження,

або уповноваженим ним органом згідно з вимогами міжнародного договору та вітчизняних кримінальних процесуальних норм, а за його відсутності – згідно з вимогами національного законодавства. Те саме стосується і компетентних органів, які уповноважені їх складати й направляти. Власне Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах та додаткові протоколи до неї такі органи визначає як судові [5]. Відповідно до Мінської конвенції 1993 р., ці органи визначаються як компетентні установи юстиції договірних сторін [4]. Варто зазначити, що для більшості держав такими компетентними органами є суди й органи прокуратури, для України, зокрема, – це суди загальної юрисдикції, прокурори й органи досудового розслідування, які були вказані під час ратифікації Європейської конвенції згідно із Законом України № 44/98-ВР [6].

Відповідно до вказаних міжнародних актів, консульські установи і дипломатичні представництва мають право на добровільній основі одержувати пояснення, показання, речі, документи й іншу необхідну інформацію від громадян держави, яку вони представляють, вручати документи таким особам за їхньою згодою тощо. У такому разі обов'язково варто враховувати положення відповідних міжнародних договорів та національного законодавства.

Зокрема, відповідно до ст. ст. 5–12 Мінської конвенції 1993 р., визначено повноваження дипломатичних представництв та консульських установ щодо вручення документів громадянам своєї держави та проведення за дорученням компетентних органів держави, яку вони представляють, їх допитів через зазначені установи [4]. Повноваження договірних сторін щодо вручення документів і допиту власних громадян через дипломатичні представництва і консульські установи відображені в багатьох двосторонніх консульських договорах і договорах про правову допомогу в кримінальних справах, наприклад, у договорі між Україною і Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних і кримінальних справах від 9 січня 1995 р. [7], Україною та Литовською Республікою від 7 липня 1993 р. [8], Республікою Молдова від 13 грудня 1992 р. [9], Федеративною Республікою Бразилія від 16 січня 2002 р. [10] та ін.

Варто зазначити, що вказані вище міжнародні акти врегульовують питання надання взаємної допомоги в кримінальному переслідуванні правопорушень між двома договірними сторонами, однак активні міграційні процеси, інтернаціоналізація злочинності призводять до того, що кримінальні правопорушення все частіше виявляються у сфері трьох і більше різних державних юрисдикцій, які потребують чіткої правової регламентації. Яскравим прикладом є справа голови ради групи компаній Group DF Д.В. Фірташа, який був заарештований в Австрії 12 березня 2014 р. за запитом Сполучених Штатів Америки (далі – США) та звинувачувався в тому, що з допомогою хабарів на загальну суму у 18,5 млн. доларів хотів отримати дозволи на видобуток титанової сировини в Індії для подальшого продажу готової продукції в США [11].

Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах 2001 р. розмежовує процесуальні дії на дві категорії: 1) процесуальні дії, які можуть здійснюватись на прохання про надання допомоги; 2) кримінальні процесуальні дії, які можуть вчинятися за відсутності такого прохання, але без шкоди власним розслідуванням чи судовим розглядам [5]. Насамперед зазначимо, що прохання про надання взаємної допомоги, про надання копій вироків та будь-якої іншої відповідної інформації можуть бути передані дипломатичними представництвами та консульськими установами на основі Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах 2001 р. [5]. Так, прохання про надання взаємної допомоги стосовно проваджень, які здійснюються адміністративними органами щодо діянь, які є караними, відповідно до національного законодавства сторони, що запитує, або запитуваної сторони на підставі того, що вони є порушеннями норм права, коли таке рішення може зумовити провадження в суді, який має юрисдикцію, зокрема, у кримінальних справах, можуть надсилатися безпосередньо адміністративними або судовими органами сторони, що запитує, адміністративним або судовим органам запитуваної сторони залежно від випадку, а також повертатися тим самим шляхом (ч. 3 ст. 4) [5].

Прохання про надання копій вироків і про вживання передбачених заходів та надання будь-якої іншої відповідної інформації можуть надсилатися безпосередньо до компетентних органів. Будь-яка договірна держава може будь-коли за допомогою заяви, надісланої Генеральному секретарю Ради Європи, визначити, які органи вона вважатиме компетентними органами, зокрема, визначити місце і статус консульських установ та дипломатичних представництв у кримінальному провадженні (ч. 6 ст. 4) [5].

Європейською конвенцією про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р. частково визначено порядок вручення письмових документів і письмових доручень суду дипломатичними представництвами та консульськими установами. Згідно зі ст. 7 зазначеного міжнародного документа, вручення може здійснюватися шляхом простої передачі відповідній особі письмових документів або наказів суду [5]. Якщо сторона, що запитує, звертається з ясно висловленим проханням про це, запитувана сторона здійснює вручення в спосіб, передбачений її власним законодавством для вручення аналогічних документів, або в спеціальний спосіб, сумісний із цим законодавством. Підтвердження вручення здійснюється шляхом надання розписки, датованої і підписаної відповідною особою, або заяви запитуваної сторони про здійснення вручення, в якій зазначаються спосіб і дата такого вручення. Такий документ негайно надсилається стороні, що запитує. На прохання останньої запитувана сторона зазначає, чи було вручення документів здійснено відповідно до законодавства запитуваної сторони. Якщо вручення документів не може бути здійсненим, запитувана сторона негайно повідомляє про це сторону, що запитує [5]. Будь-яка договірна сторона під час підписання Європейської конвенції про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р. або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти чи свого документа про приєднання, шляхом направлення відповідної заяви на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може просити, щоб повістку про виклик до суду обвинуваченої особи, яка перебуває на її території, було передано її владі за певний час до дати, встановленої для явки. Цей термін визначається у вищезгаданій заяві, і не повинен перевищувати 50 днів. Зазначений термін враховується під час встановлення дати явки і передачі доручення про виклик [5].

Отримання пояснень, документів, речей консульськими установами та дипломатичними представництвами від громадян своїх країн за ініціативою їхніх держав повинно здійснюватися суто на добровільних засадах, так само суто на прохання можливе вручення консульськими установами або дипломатичними представництвами інших держав документів громадянам держави, яку вони представляють. Особисте вручення із наданням розписки про отримання особою документа прямо залежить від її волевиявлення. Варто враховувати ймовірність відмови цих осіб від отримання будь-яких документів. Зауважимо, що диспозиція ст. 547 КПК України на пряму відносить добровільність тільки до отримання пояснень, речей, документів від громадян держави, яку представляють відповідні дипломатичні представництва та консульські установи [1]. Зважаючи на міжнародно-правові норми, принцип добровільності має бути передбачено в ст. 547 КПК України і стосовно вручення документів громадянам держави, яку представляють дипломатичні представництва чи консульські установи. Отримання пояснень, речей і документів від громадян інших держав має відбуватися на підставі запиту про надання правової допомоги. В іншому разі відсутність запиту про міжнародне співробітництво унеможливить використання отриманої інформації, речей, документів як доказів. Щоб результати запитів мали доказову силу відповідно до законодавства України, запити мають відповідати вимогам ст. 548 КПК України [1], а за наявності міжнародних договорів з Україною, що застосовуються в конкретному разі, – також і їхнім вимогам [12, с. 491]. Докази також мають бути отримані в порядку, встановленому КПК України, інакше вони, відповідно до ст. 86 КПК України, не будуть визнані допустимими [1]. Зауважимо, що диспозиція ст. 547 КПК України свідчить лише про отримання доказів, а не про їх передачу в особі уповноважених учасників. Також у ній йдеться не про отримання показань, які мають відповідну доказову силу, а лише про отримання пояснень, які можуть і не бути джерелом доказів, однак з отриманням яких в інтересах кримінального провадження можуть ухвалюватися процесуальні рішення та вчинятися процесуальні дії [12, с. 489].

Європейська конвенція про взаємну допомогу в кримінальних справах 1959 р. визнає можливість консульських установ і дипломатичних представництв вручати судові повістки свідку або експерту в тому разі, якщо запитувана сторона вважає, що особиста присутність свідка або експерта в її судових органах конче необхідна. Таку необхідність запитувана сторона має зазначити в проханні про вручення судової повістки, і запитувана сторона пропонує цьому свідку або експерту з'явитися до суду. Запитувана сторона інформує сторону, що запитує, про відповідь свідка або експерта [5]. Також запитувана сторона через дипломатичні представництва і консульські установи може надсилати виписки із судових матеріалів та інформацію щодо матеріалів, які запитуються від неї судовими органами договірної сторони і які необхідні для розгляду кримінальної справи, у такому ж обсязі, в якому вони можуть надаватися їй власним судовим органам в аналогічних випадках (ст. 13) [5].

Зупинимося на деяких проблемах виконання процесуальних дій дипломатичними представництвами і консульськими установами згідно із законодавством України. На території України можуть бути проведені будь-які процесуальні дії, передбачені КПК України або міжнародним договором. Однак, якщо для виконання запиту компетентного органу іноземної держави необхідно провести процесуальну дію, виконання якої в Україні можливе лише з дозволу прокурора або суду, така дія здійснюється лише за умови отримання відповідного дозволу передбаченим КПК України порядком, навіть якщо законодавство сторони, що запитує, цього не передбачає. Якщо під час звернення по допомогу в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл прокурора або суду, така процесуальна дія може запитуватися лише після надання відповідного дозволу прокурором або судом встановленим КПК України порядком. Водночас належно засвідчена копія такого дозволу долучається до матеріалів запиту [13, с. 61]. У зв'язку із цим постає декілька запитань. Так, наприклад, за необхідності проведення обшуку в іноземній державі слідчий за погодженням із прокурором або прокурор має звернутися до слідчого судді із клопотанням про обшук для отримання дозволу на його проведення. Водночас строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку не може перевищувати одного місяця із дня постановлення ухвали.

Зважаючи на те, що запит про міжнародне співробітництво і долучені до нього документи мають супроводжуватися засвідченим встановленим порядком перекладом мовою, визначеною відповідним міжнародним договором України, а за відсутності такого договору – офіційною мовою запитуваної сторони або іншою прийнятною для цієї сторони мовою, а, як показує практика, переклад зазначених документів і запиту про міжнародну правову допомогу, його погодження та направлення до відповідної іноземної держави може відбуватися доволі тривалий час, тож строк дії ухвали слідчого судді на проведення конкретної слідчої (розшукової) чи іншої процесуальної дії може сплинути раніше, ніж запит дійде до безпосереднього виконавця в іноземній державі. Як бути в такому разі, закон не визначає, жодних тлумачень щодо зазначеного не містить [13, с. 62]. Такі проблеми мають місце і в інших європейських державах.

Насамкінець варто зазначити, що як у міжнародному, так і у вітчизняному законодавстві дії дипломатичних представництв та консульських установ щодо отримання пояснень, речей, документів від громадян держави, яку вони представляють, а також вручення документів таким особам визначено як процесуальні дії. На цій підставі можна було б зробити висновок, що цим установам надано статус учасника кримінального процесу. Хоча це зовсім не так. Посадові особи дипломатичних представництв і консульських установ як у міжнародних, так і в національних правових актах не мають вираженого процесуального статусу учасника судочинства і не виконують кримінально-процесуальну функцію, а радше – допоміжну, з ініціативи уповноважених на те органів чи осіб, що суперечить загалом статусу органів та осіб, які уповноважені вчиняти процесуальні дії.

Отже, у результаті аналізу окремих міжнародних і національних правових документів, які визначають повноваження дипломатичних представництв і консульських установ у кримі-

нальному провадженні, можна визначити такі основні положення, які в них закріплені: обсяг правової допомоги, яку дипломатичні або консульські посадові особи мають право надавати компетентним органам акредитуючої держави, здебільшого обмежується проведенням допитів, отриманням пояснень, речей, інших доказів та передачею (врученням) документів; особи, щодо яких проводяться процесуальні дії, повинні бути громадянами акредитуючої держави; відсутні обмеження щодо процесуального статусу таких громадян і адресатів документів; процесуальні дії, серед яких вручення документів, виконуються на основі добровільності, оскільки забороняється застосування засобів примусу або погрози ним.

Висновки. Незважаючи на стабільну і всеохоплюючу співпрацю держав у галузі міжнародного кримінального правосуддя, не можна говорити про довершеність розроблення норм, що регламентують вчинення процесуальних дій у кримінальному провадженні дипломатичними представництвами і консульськими установами. Зокрема, потребує подальшого правового врегулювання багатостороння співпраця у сфері кримінального судочинства, зважаючи на інтернаціоналізацію злочинності. Необхідне також вдосконалення щодо даного питання національного законодавства України, а саме: чітке визначення в гл. 3 КПК України процесуального статусу дипломатичних представництв і консульських установ; встановлення розумних термінів вчинення процесуальних дій, для проведення яких, відповідно до законодавства України, потрібен дозвіл прокурора чи суду; забезпечення доказовості і можливості використання в кримінальному провадженні отриманих дипломатичними представництвами і консульськими установами доказів; необхідність закріплення в ст. 547 КПК принципу добровільності щодо вручення документів дипломатичними представництвами і консульськими установами громадянам держави, яку вони представляють, та можливості отримання від осіб не лише пояснень, а й показань, які б мали відповідну доказову силу.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651–VI (зі змінами та доповненнями станом на 7 січня 2018 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Слідчі (розшукові) дії у кримінальному провадженні: навч. наочн. посіб. у схем. і табл. / О.А. Осауленко, А.В. Самодін, Г.М. Степанова та ін. К.: Центр учбової літератури, 2015. 140 с.
3. Терещенко Ю.В. Слідчі та інші процесуальні дії: правова регламентація. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2011. № 2 (2). С. 168–175.
4. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах: прийнята 22 січня 1993 р. Протокол до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, підпис. 29 березня 1997 р. Збірник міжнародних договорів про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. К., 2006. С. 463–499.
5. Європейська конвенція про взаємну правову допомогу у кримінальних справах 1959 р. з Додатковими протоколами 1978 та 2001 рр. до неї. Збірник міжнародних договорів України про правову допомогу у кримінальних справах. Багатосторонні договори. К., 2006. С. 112–232.
6. Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах 1959 р. та Додаткового протоколу 1978 р. до Конвенції: Закон України від 16 січня 1998 р. № 44/98-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/44/98-вр>.
7. Договір між Україною та Республікою Грузія про правову допомогу та правові відносини у цивільних та кримінальних справах від 9 січня 1995 р., ратифікований Законом України від 22 листопада 1995 р. № 451/95-ВР. Правові основи міжнародної діяльності МВС України: зб. міжнар.-правових договорів, документів: у 2 т. / МВС України. Відділ міжнародних зв'язків. К., 1997. Т. 1. С. 258–280.
8. Договір між Україною і Литовською Республікою про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 7 липня 1993 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/440_002.

9. Договір між Україною і Республікою Молдова про правову допомогу і правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 13 грудня 1992 р. Правові основи міжнародної діяльності МВС України: зб. міжнар.-правових договорів? документів: е 2 т. / МВС України. Відділ міжнародних зв'язків. К., 1997. Т. 1. С. 225–257.
10. Договір між Україною та Федеративною Республікою Бразилія про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, підпис. 16 січня 2002 р. Офіційний вісник України. 2006. № 45. Ст. 3052.
11. Віденський суд відмовив Іспанії в екстрадиції Фірташа. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/economics/videnskiy-sud-vidmoviv-ispaniji-v-ekstraditsiji-firtasha-1763159.html>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Дьомін та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація. Т. 2. Х.: Право, 2012. 664 с.
13. Рось Г.В. Окремі питання міжнародного співробітництва під час кримінального провадження. Проблеми кримінального процесуального законодавства та шляхи їх розв'язання. 2016. № 11. С. 60–62.

РЖЕВСЬКА В. С.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права
(Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 2-74: 342.7+ 341.1/.8

ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ КОНФЛІКТУ МІЖ КОРОЛЕМ АНГЛІЇ ДЖОНОМ БЕЗЗЕМЕЛЬНИМ І КАТОЛИЦЬКОЮ ЦЕРКВОЮ

У статті розглянуто основні події конфлікту між королем Англії Джоном і католицькою церквою на початку XIII ст. та зміст правових актів, пов'язаних із ним. Проаналізовано правові засоби, вживані сторонами конфлікту для утвердження своїх позицій, і на цій основі встановлено міжнародно-правове і внутрішньо-правове значення конфлікту.

Ключові слова: історія права, історія міжнародного права, відносини держави і церкви, примусові заходи, Велика хартія вольностей, Хартія Свобод, угода про союз.

В статье рассмотрены основные события конфликта между королем Англии Джоном и католической церковью в начале XIII ст. и содержание правовых актов, связанных с ним. Проанализированы правовые средства, применяемые сторонами конфликта для утверждения своих позиций, и на этой основе установлено международно-правовое и внутриправовое значение конфликта.

Ключевые слова: история права, история международного права, отношения государства и церкви, принудительные меры, Великая хартия вольностей, Хартия Свобод, соглашение о союзе.

